

TANULÁST HÁTRÁLTATÓ STRATÉGIÁK KOMPONENSEI ÉS PEDAGÓGIAI VETÜLETEI

Nagy Zoltán *, D. Molnár Éva **

** Szegedi Tudományegyetem*

*** SZTE Neveléstudományi Intézet*

Kulcsszavak: önszabályozott tanulás; nem hatékony tanulási stratégiák

Régóta köztudott, hogy a tanulmányi sikerek egyik legfontosabb feltétele a tanulás hatékony működtetése, vagyis olyan stratégiák és motívumok alkalmazása, amelyek révén képesek vagyunk tudatosan irányítani a folyamatot céljaink elérése érdekében. Azonban nem minden tanulási stratégia visz közelebb céljainkhoz, így különbséget kell tenni hatékony (adaptív) és nem hatékony (maladaptív) tanulási stratégia között. A maladaptív stratégiák rendszerezésében és elnevezésében nem található egyértelmű meghatározás; az egyik általános megfogalmazás szerint olyan stratégiáknak tekinthetők, amelyek aláássák a teljesítményt (Urđan és Midgley, 2001). Nem hatékony tanulási stratégiának számít például a gyakorlás mellőzése, az elvárások csökkentése, az önhátráltatás vagy a túl magas, elérhetetlen elvárások megfogalmazása. Az előadás célja a nemzetközi szakirodalom alapján feltárt tanulókat hátráltató, maladaptív stratégiák (pl. önhátráltatás, védekező pesszimizmus, halogatás, perfekcionizmus) ismertetése, komponenseinek feltárása, valamint pedagógiai vetületeinek, korrigálási lehetőségeinek felvázolása. A szakirodalom alapján kirajzolódik, hogy az önhátráltatás, védekező pesszimizmus, halogatás és perfekcionizmus háttérben meghúzódó tényezők között nagy az átfedés, mivel a nem hatékony tanulási stratégiákat alkalmazóknak jellemzően alacsony vagy ingadozó az önbecsülésük, gyakran szoronganak és céljaik fókuszában a tananyag elsajátítása vagy saját kompetenciáik növelése helyett az esetleges kudarcok elkerülése áll, így hiányosságokkal küzdenek az önszabályozott tanulás terén is (Eckert és mtsai, 2016; Ross és mtsai, 2000). A maladaptív stratégiák korrigálásában az eddigi kutatások eredményei alapján sikeresnek bizonyult a tanulók elsajátítási motivációjának megerősítése az osztálytermi légkör feladatközpontúvá tételével, a szorongás csökkentése és az önbecsülés növelése önfogadási technikák alkalmazásával, valamint az érzelmi önszabályozás fejlesztése, ami segít tolerálni a tanulás folyamata során fellépő averzív ingereket (Eckert és mtsai, 2016). Véleményünk szerint a tanárképzésben résztvevőket hasznos lenne megismertetni a nem adaptív tanulási stratégiák működésével, okaival és javítási lehetőségeivel, hogy azokat később, a tanulási-tanítási folyamat során felismerhessék, és segítséget nyújthassanak leküzdésükben. Feltételezésünk alapján a maladaptív stratégiák korrigálása hosszú távon hozzájárulna a hatékony önszabályozott tanulás fejlődéséhez, ezáltal a tanulók tanulmányi teljesítményét is javítaná.

D. Molnár Éva a tanulmány megírása alatt Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.